

Костенко Анна,
викладачка Полтавської дитячої музичної
школи № 2 ім. В. П. Шаповаленка,
Тонконоженко Вікторія,
викладачка Полтавської дитячої музичної
школи № 2 ім. В. П. Шаповаленка
(м. Полтава)

ВИВЧЕННЯ СКРИПКОВИХ ШТРИХІВ У НАВЧАННІ УЧНІВ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ

***Анотація.** В статті представлена та проаналізована методика та порядок вивчення скрипкових штрихів у відповідності до їх складності. Висвітлена проблема звуковидобування при виконанні штрихів.*

***Ключові слова:** музичне мистецтво, скрипка, техніка виконання, штрихи: *martele, detache, legato*, звуковидобування.*

Гарний, співучий, осмислений звук – головна задача музиканта-виконавця. Гарний звук – це різноманітна динамічна палітра виконавця, тонкість фразування й акцентування, це свій, часом оригінальний, погляд на музичний твір, це також уміння музиканта знаходити такі звукові відтінки, які здатні передати стиль епохи та характер твору, що виконується.

Скрипач має віртуозно володіти технічними прийомами та штрихами виконання. Кожного музиканта вирізняє власна манера виконання. Існують різні прийоми оволодіння початковими ігровими навичками. Найвідоміший, традиційний метод – метод початкової роботи над звуковидобуванням у середній і верхній половині смичка. Існує й інший метод – метод початкової роботи над звуковидобуванням у нижній, потім середній частині смичка. При цьому ігрові рухи і прийоми видобування звуку потрібно освоювати комплексно, на свідомому рівні. Використання саме цього методу дає низку переваг: виключається фіксація плечового суглоба і «жорстка хватка» смичка, зменшується небезпека м'язового напруження, з'являється можливість пов'язувати навичку утримування смичка пальцями.

Початкове навчання звуковидобування у колодки – складний процес, який узгоджується з тенденцією сучасної педагогіки, яка вважає, що початкове навчання дитини повинно відбуватися на доступно високому рівні труднощів.

Необхідно сформувати свідому навичку управління своїми м'язовими відчуттями: від розслаблення – до м'язової енергії – знову до розслаблення – принцип освоєння кожного ігрового руху, який має бути усвідомлений учнем якомога раніше.

Сконцентруємо увагу на різновидах базових штрихів.

У низці інструментальних засобів музичної виразності, таких, як різноманітна динаміка, інтонація, штрихова артикуляція володіє чи не найбагатшими виразними можливостями. Значення штрихів у скрипковому виконавстві неможливо переоцінити. Нерозривно пов'язані із задумом композитора, штрихи також становлять виконавський засіб виразності, завдяки якому скрипаль має можливість вибору самотутніх штрихових рішень в інтерпретації творів.

К. Флеш класифікує скрипкові штрихи за чотирма групами: протяжні, короткі, кидкові та стрибкові. Розглянемо типові скрипкові штрихи.

Legato. Співуча, мелодійна природа скрипки найбільшою мірою пов'язана зі штрихом legato. Першочерговими вимогами до дій правої руки є природна плавність її руху, відсутність невинуватих поштовхів, непотрібних прискорень і штучних затримок смичка. Перехід зі струни на струну здійснюється м'яко і з'єднує обидві струни. Рухи не мають бути ізольованими: вільні та гнучкі дії кисті координуються з відповідним регулюванням рівня підйому плечової частини руки та допоміжними обертаннями передпліччя. Найважливіша умова хорошого legato – вміння раціонально використовувати довжину всього смичка, його частин і відрізків.

Detache. Найважливіша особливість цього штриха полягає в більшій чи меншій злитості, співучості звучання, що насамперед пов'язано з плавним з'єднанням звуків під час зміни напрямку смичка. Відрізняється detache від

legato більш виразним початком кожного звуку, завдяки чому з'являється можливість варіювати характер їхнього з'єднання. Широкий діапазон художніх можливостей *detache* пояснюється не тільки різноманітністю артикуляційних відтінків, а й тим, що цей штрих виконують у різних темпах – від дуже повільного, часом такого, що імітує важкий урочистий хід, до найшвидшого, що виражає стрімкий, іскрометний рух.

Можна виділити три типових різновиди *detache*: співуче, злите; декламаційне (часто зване «бамівським»); марковане. Необхідно вміти виконувати *detache* у всіх частинах смичка відрізками різної протяжності.

Martele. Штрих *martele* відповідає загальноприйнятому в музично-виконавській практиці терміну *staccato*. Характер його звучання – гострий, короткий. *Martele*, зазвичай, використовується в музиці вольового складу, енергійного, маршеподібного, танцювального характеру. Головна особливість звучання *martele* полягає в гострій, акцентованій атаці звуку і наявності паузи більшої або меншої тривалості. Штрих *martele* необхідно вивчати якомога раніше, оскільки поряд з *legato* і *detache* він є одним з небагатьох смичкових прийомів, наявних в арсеналі виразних засобів скрипаля-початківця.

Розвиток штрихової майстерності як одного з основоположних чинників культури звуку скрипаля невіддільний від глибокої, різнобічної роботи над виразним інтонуванням музичної фрази, тобто від фразування і нюансування мелодії (у широкому розумінні цих термінів). У цьому процесі важливо починати з ранніх етапів музичного і технічного виховання учня і постійно поєднувати засвоєння ним штрихової майстерності з власною творчою ініціативою.

Список використаних джерел

1. Сігеті Ж. Спогади. Нотатки скрипаля, 1969. 308 с.
2. Флеш К. Мистецтво скрипкової гри. Т. 1., 1964. 120 с.
3. Лесман І. Нариси з методики навчання гри на скрипці. 1964. 129 с.